

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 8 (iskarna I. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21-60; polletna K 10-80, četrtletna K 5-40, mesečna K 1-80; za Nemčijo celoletno K 28-40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36-.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petivrstica 30 vin., pogojen prostor, poslana in reklame 40 vin. — Inzerat prejema upravništvo. — Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije lista so poštnine proste.

Posamezne številke po 8 vin.

Stev. 411. V Ljubljani, v četrtek dne 17. oktobra 1912. Leto II.

Konec in začetek.

Mir v Tripolitaciji in ogni na Balkanu.

Mir med Turčijo in Italijo je sklenjen in podpisani s tem je po enoletnem vojevanju — italijansko razbojništvo se je začelo 29. septembra lanskega leta — končano jako nesrečno poglavje evropske zgodovine. Roparski izprehod italijanske armade, ki ni donesel italijanskemu orožju velike slave — vzlic kričavim in razpihjenim poročilom so si Italijani osvobodili v teku enega leta komaj ozek rob tripolitanske obale, ki je v streljanju topov na italijanskem brodogradu — je težak in krvav zločin nad italijanskim ljudstvom in velika pregreha nad vso Evropo. Libijska puščava je postala grobišče italijanskih sinov, ki ga rose solze italijanske mater. Gorje, ki ga je rodila pusto-lovščina italijanskega imperializma, ni v nobenem razmerju s pridobljenim uspehom. Tripolitacija je italijanska, ampak italijanski so tudi stroški te roparske ekspedicije, italijanski so povisani davki ki tlačijo ljudstvo, italijanska je tudi težka kriza, ki je ustavila vse gospodarsko življenje doma, zdržala življenje in odjedla ogromnim delavskim množicam delo in kruh.

Mir med Italijo in Turčijo je sklenjen, ampak miru v Tripolitaciji še ni in ga še dolgo ne bo! Sovražnik, ki je oviral italijansko prodiranje v pusto deželo, niso bile turške čete, temveč bojevitna arabska plemena, ki so branila svojo svobodo pred evropsko velevlastjo in ki jih pčpisi na mirovni pogodbi ne vežejo. Italijanski kralj je z veliko gesto anektiral Tripolitanijsko in patriotska večina italijanskega parlamenta mu je po vseh pravih gledaliških režijah sekundirala. Ampak pređen bo ta zemlja v dejanski posesti italijanske državne oblasti, izteče še mnogo krvi in potrošenega bo še mnogo denarja. Če je tripolitanska vojna z evropskega stališča končana, pa visi zločinstvo italijanske vlade še zmerom na plečih italijanskega ljudstva in bo še dolgo viselo.

Mir med Italijo in Turčijo je dalekosežnega pomena za balkansko krizo, ki jo je italijanska ekspedicija sprožila — brez roparskega koraka italijanske vlade bi danes ne tičali v krvavi likvidaciji balkanskega vprašanja in po Evropi bi ne strašila vojna nevarnost. Za Turčijo je pravkar sklenjeni mir naravnost dragocen in vojaški zgledi balkanskih držav so vsled italijansko-turškega miru močno upadli. Tripolitacija je bila za Turčijo vnaprej izgubljena in brez mogočnega vojnega brodogradja ni mogla ohraniti svoje prekomorske posesti pred navalom evropske velevlasti. Izgubila je nekaj, kar je bilo izgubljeno že od začetka in zato je mir z Italijo zanjo čisti dobiček. S svojim vojnem brodogradjem, ki se je doslej pred italijanske premočje na morju skrivalo za dardanelško ožino, postane Grški lahko prav nevarna; s prevozom svojega anatolskega vojaštva po morju lahko prav izdatno pospeši mobilizacijo svoje oborožene sile zoper balkanske države; čete, ki so bile doslej na obalah pripravljene za eventualni italijanski napad, postavi lahko na macedonsko bojišče in z odškodnino, ki jo dobi od Italije, pomnoži svoj vojni zaklad.

Vojaški izgledi balkanskih držav so z lozanskim mirom močno upadli. Ali so se politične šanse zanje izboljšale? Ali ni prav sedaj

francoski vnanji minister sprožil evropsko konferenco, ki bi razpravljala o reformah v evropski Turčiji? Kaj bodo velevlasti odgovorile na francosko vprašanje, še ni znano, ampak predlog sam razodeva namero evropskih diplomatov, da ne bodo izpreminjali balkanskega zemljevida in da ne bodo premikali državnih mej.

Če vzlic vsem tem okoliščinam izbruhne splošna balkanska vojna, je v tem le dokaz, da je balkanskim vladam pošla pamet in da so čuvstva in strasti prestopile jezove razuma!

Dol z vojno!

MANIFEST SOCIALNE DEMOKRACIJE V NEMCIJI.

Strankino vodstvo socialne demokracije v Nemčiji je izdalo naslednji manifest:

Sodrug! Skrb, da utegne vzplamteti iz balkanske vojne svetovni požar, teži kakor orgomno breme evropska ljudstva. Diplomaciji, katere nezmožnost in neodkritosrčnost se je prav zdaj zopet razgalila pred svetom, nihče ne verjame zagotavljanja, da so velevlasti z dogovorom poskrbele, da ne bodo prizadete od vojne na Balkanu, ampak da se vojna omeji. Naše strankino časopisje je vnaprej opozarjalo na nevarnost svetovne vojne in je svrilo vlado, naj se ne da pognati v vojne zapletljaje. **Nobene zvijače ne bodo nahajskale proletariata v vojno razpoloženje. Ampak vseh od vojne nevarnosti ogroženih dežel proletariati je enega duha: obsoja vojno in ima odločno voljo, da z vso silo skrči njeno razširjenje.** Mednarodni biro bo dal temu naziranjju, v katerem je mednarodni proletariati popolnoma složen, odločen izraz. Z ozirom na resnost položaja smo naročili, da se biro, katerega seja je določena na 28. oktober, če le možno že poprej sestane. Naši sodrugi morajo biti na straži in morajo pograbit sleherni priložnost, da demonstrirajo v mogočnih demonstracijah za svetovni mir. V ta namen naj se po vsej državi takoj sklicijo veliki ljudski shodi. Kako sodi proletariati o zemljehlepem in okrvavljenem imperializmu, se odločno pokaže že na shodih, ki bodo v nedeljo na Pruskem. Ne enega proletarca kosti se ne smejo žrtvovati! Naša parola je jasna in odločna: »Dol z vojno!«

Vojne operacije.

Operativni razvoj balkanskih armad je takorekó dan po geografskem položaju in značaju balkanskih dežel in po točkah, kjer zbirajo posamezne države svoje vojaštvo. V glavnem se bodo razvijale vojne operacije na Balkanu po tem-le načrtu:

Črna gora

prodira, kakor nameravajo vse štiri države, proti jugu ofenzivno in kolikor mogoče naglo, kar je prvi pogoj za uspeh v tej vojni. Črnogorska armada je razdeljena v tri divizije. Južna, ki prodira iz Podgorice, in zahodna, ki prodira ob Bojani proti vzhodu, imata zadaj namen polastiti se Skadra kjer stoji Essad-paša z 10 bataljoni. Kam se po eventualnem zavzetju obrneta potem, ni znano. Vzhodna divizija, ki se zdaj bori za Berane, pa ima namen osvojiti

si ozemlje okoli gornjega teka Ibarja in Lima ter se najbrže po reki Lim združiti z zahodno srbsko armado, da potem skupno prodirate proti jugu v dolino Vardarja, oziroma proti Skoplju, kjer stoji Zekki-paša.

Srbska

armada bo operirala na dve strani. Na zahodu bo en del najbrže iz operacijske baze Žačak prodiral skozi Sandžak po limski dolini in se tu najbrže pri Priepolju združil z vzhodno črnogorsko divizijo, smer Skoplje, oziroma Prizren. Drugi, večji del srbske armade, bo prodiral iz Niša čez Leskovac in Vranja čez Kumanovo tudi proti Skoplju in bo na tej poti skušal dobiti zvezo z zahodno bolgarsko armado. Kakor je iz zadnjih poročil videti, so Turki Srbe prehiteli in so Srbe pri Ristovcu blizu Vranje že napadli, morda z namenom, da nameravano zvezo z bolgarsko armado na turškem ozemlju preprečijo, če ni bil turški napad le provokacija brez posebnega strateškega namena.

Bolgarska

armad bo tudi na dve strani operirala, toda najbrže s tremi kolonami. Velika težava leži v tem, da bosta vzhodna in zahodna bolgarska armada po Despota-Daghu, oziroma rodopskem gorovju, ki je skoro nepreohodno, ločeni. Zahodna armada, najbrže v dva oddelka, v jugozahodni in jugovzhodni, ločena, se bo zbrala prva v Küstendilu, druga v Dubnici in bosta od tod prodirali. prva skozi prelaz Egri Palanka, druga skozi prelaz pri Djumaji, in bosta potem skušali ali se pri Stiplju (Istib) ali pri Strumnici združiti; ako Srbi medtem Skoplje vzamejo, se lahko s to armado združijo in potem po vardarski dolini prodirajo proti Solunu. Mogoče pa se jugozahodni in jugovzhodni del bolgarske armade ne združita, marveč marsira eden po vardarski dolini do Soluna, drugi pa dalje jugovzhodno po dolini Strume proti Seresu. Te operacije bodo zato težavne, ker je pri obeh oddelkih ogroženo umikanje, ker jim turška armada lahko odreže povratek.

Glavna vzhodna bolgarska armada prodira po dolini Marice iz Plovdiva proti Drinopolju (Adrianopol), bo morala sama operirati in bi, če ima srečo, bila lahko kmalu pred Carigradom. Ta armada ima najmanjše terenske težkoče med vsemi ostalimi. Seveda je tu glavna moč Turka in če bi bolgarska vzhodna armada podlegla, prodro Turki iz Drinopolja na zahod, da primejo Bolgare in Srbe na levem krilu.

Grki

bi morali ofenzivno prodirati iz Larisse proti Solunu na vzhod in proti severu ter zahodu v Albanijo. Ker pa grška armada ni dosti vredna, bodo Grki najbrže le Epir na zahodu zasedli, kjer ne bodo imeli s preveliko turško močjo opraviti in ga lahko imajo zasedenega do sklepa miru.

Turčija

razdeli svojo armado v tri. Glavna, kjer bo vrhovni poveljnik Abdulah-paša, se zbere okoli Drinopolja. Ako bo primorana do defenzive, se utrdi na črti Drinopolje-Kirkilisse. Seveda bodo Turki najbrže ofenzivno postopali in posikali vzhodno bolgarsko armado. Druga armada se koncentrira v Stipljah

in Seresu, najbrže Ibrahim-paša, v Skoplju pa počaka Srbov Zekki-paša, ako jih sam ne poišče.

Turška armada.

V »Frankfurter Zeitung« piše pruski general o balkanski vojni. Meni, da bi človek na prvi pogled prisodil armadam združenih balkanskih držav prednost pred turško armado. Ali temu ni tako. General je trdno prepričan, da ima Turčija boljše stališče. Turški nasprotniki čeprav so sedaj edini, so vendar drug na drugega ljubosumni. Dalje ni enotne izobrazbe in discipline in armadah zveznih držav. Le močna številna premoč združenih bi bila nevarna enotni, disciplinirani turški armadi. Balkanska vojna se bo prej ali slej pretvorila v verski boj, pri katerem bodo Turki na vsak način v prednosti, ker bo njegova čista mohamedanska armada stala nasproti sicer krščanski ali po sektah razdvojeni armadi.

General piše dalje: »Turčija postavi na bojišče lahko en milijon vojakov. Glavna hiba turške armade je v tem, da ne more izvesti hitre in točne mobilizacije. Glede kakovosti vojaštva nadkriljuje turška armada celo bolgarsko. Učitelji turškega vojaštva so bili nemški častniki, ki veljajo tudi v inozemstvu kot prve moči. Močna vera v usodo napravila Turke za najnevarnejše nasprotnike. Vera v usodo daje Turku mirnost, ki je v bitki neprecenljiva, in zato so Turki izborni strelci, celo v takih slučajih, ki spravijo krščanskega nasprotnika popolnoma iz se. Strast do boja ga podžiga tako, da brez vsakega godrnjanja vedno in vedno naskakuje objekte, ki se zde drugim nepremagljivi.

Turška armada ima 43 poljskih divizij, ki jih izpopolni lahko še 43 redijskih ali deželno-brambnih divizij. Pri teh divizijah so moški od 21. do 38. leta. Ne smemo pozabiti tudi črnogorčnikov (muestafizi), pri katerih so moški od 38. do 43. leta in v skrajni sili se jim pridružijo še neizvežbani mladeniči od 19. do 20. leta. Vsi rekruti služijo tri leta in se izvežbajo v evropski Turčiji, rezerviste pošiljajo pa največ nazaj v azijsko Turčijo, od kjer jih v slučaju mobilizacije transportirajo zopet v Evropo. Mobilizacija je prav zaraditega tako težavna, ker je večina mohamedanskega vojaštva v Aziji. Vendar se mi pa zdi trditev, da bo rabila Turčija šest tednov za popolno mobilizacijo, močno pretirana. Število mladeničev, ki so vsako leto vpoklicani k vojakom, znaša približno sto tisoč. Obrdže jih pa le 70 tisoč, druge pošljejo po kratkem izvežbanju zopet domov.

Ako vzamemo, da se izvežba vsako leto le 70 tisoč rekrutov, in da prične vežbanje z 21 letoma in da izstopijo moški z 38. letom iz armade, tedaj šteje turška armada 1.190.000 vojakov. Vsakoletno nadštevilo 30 tisoč mož pa da zopet armado z 150.000 vojaki. Ako odštejemo število vojakov, ki zaradi bolezni ali drugih vzrokov ne pridejo k armadi, tedaj ostane vedno še 1.100.000 vojakov za vojsko.

V turški armadi zavzema najodličnejše mesto infanterija, ki je oborožena z mavzericami modela 1890. Sicer trdijo nekateri, da so te puške že zastarele, po mojem mnenju pa zadostujejo popolnoma. Artiljerija se je pod novo vlado zelo izpopolnila. Ima Kruppove brzo-

A. K. GREEN:

Sosedov dom.

(Dalje.)

— Mislim, ob kateri uri in kateri dan? Ali je bila čedno oblečena, ali je izgledala ubožno? — Prišla je tisti dan, ko je bila prvič objavljena moja ponudba. Mislim, da je bilo 18. Bila je prav čedno oblečena, njena obleka je bila nova. Razen ročne torbice ni imela nobene prtljage.

— Ali je bila torbica tudi nova? — sem vprašala.

— Nisem pazila na to.

— O, gospodična Spicer! — sem živahno vzkliknila. — Bojim se, ali bolje, upam, da je to gospa, ki jo iščem.

— Gospa, ki jo iščete?

— Da, toda zakaj jo iščem, tega Vam sedaj še ne smem povedati. Preden nisem dobila prepričanja o stvari, nečem sumničiti nedolžne osebe. Tudi Vi bi tega ne storili?

— Sumničiti? Ali menite morda, da deklica ni poštena? Meni bi bilo to zelo neljubo, kakor ste morda že slišali, se možji moja nečakinja, gospodična Althorpe, in hiša je polna priprav za njeno opremo, in . . . toda tega ne verjamem. Bole že kaj drugega.

— Nič dolžnega Vam ne morem povedati. Bojim se le . . . Kakšno ime Vam je povedala?

— Oliver, Ruth Oliver.

— Ali bi jo mogla videti? — sem prosila blašno.

— Da, kako bi se to napravilo? — je dejala gospodična Spicer. — Mlada deklica je zelo plaha in se tudi ne pokaže pri oknu; prosila me je celo, da sme jesti kar v svoji sobi. dokler se moja nečakinja ne poroči in obeduje sama ali z zaročencem pri meni. Toda saj gremo lahko v njeno sobo. Če je ž njo popolnoma v redu, se obiska ne bode bala. Če pa

skriva kako krivico pred menoj, bi Vam bila zelo hvaležna, ako mi poveste.

— Prav rada — sem odgovorila.

Vstali sva. Naporno sem premišljavala, da bi našla tehen vzrok, ki bi ž njim deklici pojasnila svoj obisk. Gospodična Spicer mi je še rekla:

— Deklica je zelo razburljiva. Doživela je brččas nekaj strašnega. Prosim Vas, priznajte ji, kolikor morete, cenjena gospodična Butterworth. In ne plašite je morda nenadno s kako neopravičeno ovadbo.

Po teh besedah je odprla duri. Naglo sem vstopila. Dozdevna Ruth Oliver je spala. Globoka tišina v sobi, ki je bila svetlo in prijazno pobarvana, predvsem pa krasna blede ženska, ki je v čudnem miru spala na postelji leže, je name čudno učinkovala. Stopala sem še rahleje in se počasi bližala postelji, ki je bila napol zakrita z zastori. Odgrnila sem zastor in se sklonila k njej.

Da, bil je v resnici obraz Madone; kljub vsemu zagotavljanju nisem pričakovala te mirne nedolžnosti in te globoke žalosti na ljubkem obrazu. Ta ljubeznivost pa se je po mojem mnenju skladala tako malo z značajem mlade gospe, da sem iskala v njenih potezah kako nepravilnost ali kako napako. Opazila sem le, kako je postajal izraz obraza vedno bolešnejši in plašnejši, kakor da jo tlačijo mučne sanje.

Nemirne trepalnice, tresoči ustni — vse to me je globoko genilo. Da se zopet pomirim, sem jo hotela zbuditi, v tem pa je nekdo rahlo položil svojo roko na ramo.

— Ali je mlada deklica, ki jo iščete? — je vprašala gospodična Spicer.

Nič nisem odgovorila, temveč naglo sem se ozrla po sobi. Pogled mi je obstal na mali modri blazini za igle, ki je ležala na mizici.

— Ali ste Vi shranili te bučke? — sem vprašala, namesto da bi odgovorila.

— Ne, nisem jih shranila. Toda čemu vprašate?

Potegnila sem črno buciko iz pasu in jo primerjala z onimi v blaznici. Bile so enake, velike črne bučke. To je le malenkost, sem si mislila, toda kaže mi smer, ki jo zasledujem. Nato sem glasno rekla gospodični Spicerjevi: — Bojim se, da je ona! Vsaj vzroka nimam, da bi dvomila o tem. Toda prepričati se hočem zadržno. Dovolite mi, da jo zbudim.

— Kruto se mi zdi. Res že dovolj trpi. Le glejte jo, kako se bolečin krivi in kako vzdihuje!

— Ravno nasprotno mislim, da ji le dobro storiva, če jo zbudiva iz teh mučnih sanj.

— No, morda, toda raje odidem, če jo zbudite. Kaj pa ji hočete? Kako pojasnite svojo navzočnost?

— Ne skrbite! Če hočete lahko nekoliko odstopite. Toda, prosim, poslušajte najin razgovor. Ne prevzamem rada odgovornosti za kakršensibodni slučaj.

Gospodična Spicer, ki vsega mojega vedenja ni umela me je vprašujoče in dvomljivo pogledala, a je ustregla moji prošnji. Sum njene obleke je spečo nekoliko oplašil. Trenotek pozneje je stegnila kvišku roke in zavpila:

»Oh, kako naj se je dotaknem, saj je mrtva! Nikdar se še nisem dotaknila mrliča!«

Od razburjenja tresoča se sem odstopila dva koraka nazaj. Oči gospodične Spicer so bile z grozo uprte vame. Tudi ona je hotela zakričati, toda pomigala sem zapovedujoče in pomaknila se je še bolj v ozadje.

Stopila sem zopet bližje, položila svojo roko na spečo, ki se je po vsem životu tresla in rekla:

— Gospodična Oliver, predramite se! imam poročilo od gospe Desbergerjeve za Vas!

Obrnila je glavo k meni, odprla oči, me začudeno pogledala in počasi sedla.

— Kdo ste? — je vprašala in nekam zmeden pogledala po svoji okolici, dokler ni njen pogled obvisel na gospodični Spicerjevi, ki je

stala pri durih in napol sramežljivo, napol sočutno gledala predse.

— O, gospodična Spicer — je rekla sedaj proseče — oprostite mi! Nisem vedela, da ste me potrebovali. Zaspala sem.

— Ta dama želi govoriti z Vami — je odvrnila gospodična Spicer. — Moja prijateljica je, in mirno se ji lahko zaupate!

— Zaupam? — Postala je smrtnobleda in v pogledu, ki me je zadel, se je kazalo začudenje in groza. — Zakaj mislite, da imam komu kaj zaupati? Gotovo bi Vam najprej vse povedala.

Glas ji je zamrl v solzah; domislila sem se one uboge žrtve, ki je ležala pokopana v Woodlawnu, da bi zatrla sočutje do te ženske. Njen glas, njena vnanost sta mi bila zelo simpatična, toda vse to ni zadoščalo, da pozabim na njeno krivico.

— Nihče ne zahteva zaupnih Vaših poročil — sem ugovarjala — če tudi mlademu dekletu ne more nikdar škodovati, če si s prijavnostjo pridobi dobre prijatelje. Hotela sem Vam kot rečeno, le nekaj povedati po naročilu gospe Desbergerjeve.

— Zelo hvaležna sem Vam — je dejala, ter se trepetaje popolnoma dvignila. — Gospa Desbergerjeva je bilo zelo ljubezna z menoj. Kaj pa želi od mene?

Nisem se torej motila! Priznala je, da pozna gospo Desbergerjevo!

— Zelela je le, da Vam tole izročim. Ko ste se pri njej preoblekli, Vam je padlo iz žepa! — In dala sem ji ono malo rdečo blazinicco, ki sta mi jo odstopili Van Burnamovi deklici.

— To ni moje! Ničesar ne vem o tem, nikoli nisem tega videla! — je zajecjala in strmela polna groze predse. Gotovo je v duhu preživela zopet ves grozni dogodek, ki se je izvršil v oni hiši, iz katere sem prinesla blazinicco.

(Dalje.)

strelne topove in razdelitev v baterije po štiri topove jo napravila zelo gibčno. Tudi kavalerija je izborna in ima izvrstne konje. Le to je vprašanje, če bo za nadomestno kavalerijo dovolj konj na razpolago.

Skratka: turška armada, turške utrdbe so najboljše šanse za Turčijo v bodoči vojni. Blebetanje nekaterih listov, da bo bolgarska armada deset dni po izbruhu vojne pred carigradskimi židovi, je popolnoma neutemeljeno. Ako Turki še niso izgubili vseh svojih starih, bojevitih lastnosti, tedaj lahko gledajo z zaupnostjo v bodočnost. In da bi jih ravno sedaj ne imeli, ko gre za življenje in smrt, je pač malo verjetno.

Kronika italijansko turške vojne.

Sredi meseca septembra leta 1911 je začela Italija zbirati v Siciliji moštvo za ekspedicijsko vojsko. Predvsem so se določili v ta namen polki južnih posadk, ki so se zvišali na 3000 mož. Ker se je za kmalu pokazalo, da številno vojaštva južnih garnizij ne zadošča, so jemale tudi čete iz severne Italije. Konj niso vzeli veliko s seboj, ker so izprevideli, da konjske konjenice niso sposobni za peščeno afrikanško zemljo. Vsaka divizija je imela samo tri švadrone. Pač pa so imeli Italijani več letalnih strojev, s katerimi so hoteli vršiti poizvedovalno službo. Sredi oktobra so prepeljale laške bojne ladje v Afriko dve diviziji, ki sta takoj pričeli boje. Koncem oktobra sta bili pomnoženi z dvema novima divizijama. Ker se je izkazalo številno vojakov še premajhno, sta prišli koncem leta 1911. še dve diviziji iz Italije. V letu 1912. so bile odposlane tri divizije. Moč celotne laške ekspedicijske se je cenila na 130.000 mož.

Italijani so pričeli z napadom na mesto Tripolis, kjer je branilo mesto okoli 1000 turških vojakov. Turška posadka se je kmalu umaknila in zbežala v notranjost, kjer so Turki in Arabci organizirali oborožen odpor proti Italijanom. Pristaev islam se je polastila velika razburjenost. Iz notranje dežele so prišli Berberci iz Tibesti in pristaši fanatične sekte Senussi iz Kufre. Arnavti okoli Plevlja so ponudili svojo pomoč in Sejk Mubarek iz Arabije se je ponudil, da postavi na noge 60.000 mož. Egipt in Tunis sta postala za vojsko zaprta ali kljub temu niso vojne operacije nič trepele.

Tripolis je padel dne 6. oktobra po kratkem obstreljevanju od strani laških bojnih ladij. Velika škoda za Turke je bilo pomanjkanje brzojavne zveze Tripolitanijske preko Egipta s Carigradom. Kraji ob morju so prehajali polagoma v laške roke. Do 23. oktobra so bili vzeti Tobruk, Derna, Benghazi in Homs. Ti kraji so bili večinoma zavarovani s starimi fortii, ki niso mogli kljubovati in so se kmalu sesedeli vsled obstreljevanja od strani laških ladij. Najhujši boj so se bil od 23. do 28. oktobra, v katerih so Turki Italijane pognali nazaj in jim več urdb okoli Tripolisa vzeli. Pri tem so jim pomagali domačini, ki so se uprli in laške čete za hrbitom napadli. Nastalo je veliko krvavo klanje, v katerem je bilo veliko domačinov ubitih. Stvar je prišla tako daleč, da je turški polkovnik Neschat Bej dne 3. novembra pozval generala Caneva, naj mu Tripolis izroči. Turki so bili na višku, od tedaj naprej so se za vedno bolj umikali. Po dohodu dveh novih divizij so Italijani zavzeli zopet svoje prejšnje posotjanke.

Nato se je začela čezvna doba, ki je prišla italijansko brodogojstvo, da se je umaknilo na visoko morje, ker ni imelo pri nabrežju Tripolitanijske nobenega varstva pred viharji. Italijanske čete so se med tem časom pripravljale za pot v notranjost dežele. Dne 26. novembra so vzele v okolici Tripolisa kraja Henni in Mesri. Kmalu nato sta padla tudi znamenita baza Ainzara, ki je nekako križišče za velike karavanske ceste. Meseca decembra sta padla Italijanom v roke dva obrežna kraja Tadjura in Sanzur. Iz Ainzara, 20 kilometrov od Tripolisa, so prodirali Italijani v puščavo, kjer so se udarili s Turki pri Bir Tobrasu. Zmanjkalo jim je streljiva, domači vodniki so jih preslepili in jih pripeljali pred številno močnejšega sovražnika. Začeli so se umikati; da jih ni varovala boč in niso dobili takoj pomoči iz Ainzara, bi bil ves oddelek uničen.

V letu 1912. so se vrgli Italijani na ostale obrežne kraje, kjer jim je brodogojstvo posebno dobro služilo. 16. aprila so vzele Buhamer, 8. junija Sanzur, 16. julija Buleita, 28. junija Sidi Said, 9. julija Misrota, 15. julija Sidi Ali in 1. avgusta Zuaro. Zadnja praska v vojski je bila 30. septembra, ko je general Ragni vzel Sidi-Bel-Hai v oazi Sanzur.

Razum obrežnih krajev v Tripolitanijski je napravljalo italijansko brodogojstvo tudi izpade la druga turška pomorska mesta. Dne 16. aprila je napadlo Beirut, 17. maja je vzele otok Rod. Najdrznejši pa je bil napad na Dardanele v noči od 18. na 19. julija 1912, ki se je končal za Italijane skoro brez vseh izgub.

Italijani so imeli na razpolago tudi letalne kroje, ki se pa v Afriki niso posebno obnesli. Posebne razmere v puščavi, palmovi gaji, pešeni hribi, svetlikanje sonca, vse to je vplivalo na aviatike silno neugodno, tako da so je večkrat zmotili.

Največ težav so imeli Italijani s prodiranjem v notranjost dežele, v puščavo. Ker konji niso bili sposobni za to delo, so rabili kače, a teh ni bilo na razpolago. Napraviti so morali slednjič železnico, ki so jo pa morali prepresto stražiti. Velik križ so imeli tudi z vodo, ki so jo morali od morskoga brega dovajati.

Ljubljana in Kranjsko.

Sodrug Etbina Kristan v Ameriki. Ameriški listi pišejo, kako velik uspeh ima agitatorsko potovanje sodruga Etbina Kristana v Ameriki. Dne 23. septembra je pričela svoja

za dalj časa odmerjena posvetovanja Slovenska Narodna Podporna Jednota, organizacija slovenskih delavcev v Ameriki. Glasilo naših slovenskih ameriških sodrugov »Proletarce« piše ob tej priliki: »Sodeč po raznih izvajanjih in drugih okoliščinah, z opravičenostjo trdimo, da je velika večina zborujočih delegatov socialističnega mišljenja. To trditev tudi potrjuje dejstvo, da je bilo sodrugu E. Kristanu soglasno dovoljeno govoriti daljši nagovor na delegate, ki so tega neustrašenega borilca za delavske koristi in napredek pozdravili z burnim navdušenjem, ga poslušali z veliko pozornostjo ter ob vsaki priliki dali duška svojim čutilom z burnim aplavzom. Kristanov govor je bil močnejši. Jedro istega je bilo, da človek ni tak, kakršen je po svoji volji, marveč da so ga razmere takega naredile; zato pa je treba najprvo spreminiti razmere in razmere bodo ljudi spreminile. Pojasnjeval je, kako se da vse to doseči potom združenja zatiranih v močne politične, to je socialistične organizacije, ter gospodarske organizacije, to so strokovne organizacije ali unije. Kristanov nagovor na konvenciji je trajal skoro eno uro in pol. O Kristanovem bivanju v Milwaukeeju piše isti bratški list: »Kakor napovedano, se je vršil Kristanov shod v petek zvečer (20. septembra). Slovenski in drugi jugoslovanski delavci so ob tej priliki pokazali, da vedo ceniti vrednost Kristanovega shoda v polni meri, kajti udeležba tega shoda je bila nepričakovano velika. V nedeljo dopoldne je sodrug Kristan govoril hrvaško. Tudi ta shod znači velik korak naprej v gibanju tukajšnjega jugoslovanskega proletariata. V ponedeljek popoldne se je sodrug Kristan odpeljal v Kansas v spremstvu sodruga Frank Podboja.«

Iz Amerike. »Delavska tiskovna družba v Ljubljani je poslala 6000 kom. brošur v Ameriko, da jih odotni sodrugi razpečajo med slovenske delavce ob priliki predavanj sodruga Etbina Kristana. Agilni ameriški sodrug Frank Petrich naznanja sečaj, da se bodo brošure malone vse razprodale in da uspejajo shodi sodruga Etb. Kristana nad vse sijajno. Piše doslovno: »Samo to je škoda, ker moramo vse omejiti na čas in grotne razmere. Skoro vsak teden pride po treje pisem s prošnjo, naj pošljemo Etbina Kristana tudi njim, da povrnejo vse stroške. Seveda se na te prošnje — žal, ne moremo ozirati, ker so vsi shodi določeni po programu. Kjer je govoril, se povsod čuje, da bo morat priti zopet...« — Mi se tudi od srca veselimo lepih uspehov našega sodruga Etb. Kristana.

Iz tobačne tovarne nam pišejo: Društvo zdravnikov na Kranjskem si je 3. t. m. ogledalo ljubljansko tobačno tovarno. In »Slov. Narod« ter »Dan« sta zatrobentala hozo o naših zdravstvenih napravah, kakor da bi bile najmoderneje in najzvarnejše urejene. Ampak povedati moramo, da za enkrat še nima paradiža, Patjokinove vasi se lahko kažejo takim ljudem, ki jih je milejša usoda obvarovala pred delom v tobačni tovarni. Kdor pa mora hoditi nekaj let na kapitalistično tlako v našo tovarno in so mu znani vsi oddelki, bo malo drugačnih misli kakor pa sta »Narodov« in »Dnevov« dopisnik, ki hvalita, kako je v zdravstvenem oziru vse lepo urejeno. Priporočali bi navdušenima dopisnikoma, da popeljeta poketi meseca julija in avgusta gospode zdravnike v tobačno tovarno prepičati se, kako čudovito blag vonj dehti po oddelkih ob 30 stopinjah toplote. In povedeta naj jih po kletah, da vidijo, kako poganjajo gobe iz zida in sten ter ustvarjajo tuberkulozi prav udobno bivališče. Povedeta naj jih v sušilnice, kjer se suše smotke, povedeta naj jih tje, kjer delajo tobak vlažen s paro: povsod tu je paradiž, samo razlika je ta, da so v paradižu jabolka letela na tla, tu pa nas škrope rosne kaplje od vročine. In stranišča so taka, kakor da bi jih bil dal napraviti Metuzalem, kakor nalašč pripravljena, da se človek nevarno prehladi. Obema vnetima dopisnikoma priporočamo, naj delata malo manj vode, saj jo imamo itak dovolj letos v Ljubljani, ker vedno dežuje. Dopisnika naj tudi pokažeta gospodom zdravnikom bolniško knjižo, da se uverijo, koliko stotin delavk je vedno bolnih in koliko je bolnih za jetiko. Naše mnenje pa je tako, da bacili jetike ne prilete z lune, ampak da imajo v tobačni tovarni kaj prijetno gnezdišče.

Šiška. V liberalnih in klerikalnih listih beremo sempatija tudi kaj iz Šiške. Klerikalci naznanjajo, da delajo; liberalci pa »delajo«. Mi bi prosili liberalno gospodo, ki ima občino v roki, naj res dela, in sicer naj se sedaj, ko je lepo vreme, popravijo ceste in pota, da bo po zimni mogoče hoditi zunal.

V Tržiču poleg kolodvora stoji ponosna stavba, ki ima firmo Peter Kozina et Co. »Slovenec« piše v sobotni številki, da je to najmodernejša stavba. Res je to — samo eno bi bilo treba, da bi se v nji uposlene delavce bolj moderno, to se pravi: boljše plačevalo. Ob sedanjih draginji so pač taki zaslužki majhni. »Slovenec« bo najbrže zavpil, »še preveliki so, kajti — delavci se celo v teh časih predrznejše prirediti veselico in iti v gostilno...« Klerikalni pobožnjakoviči delavca je takrat vidijo, če gre na kako zabavo ter takoj kriče, glejte — še na zabave hodijo. Kakor bi si delavec ne smel privoščiti nobene zabave!

Morala na Savi (obč. Jesenice). Svoj čas smo poročali, kako se naši klerikalci radi jeze nad moralo socialnih demokratov. Laži so jim dobre, samo, da se morejo »povzdigovati« nad nami. Mi smo zato zadnjič omenili nekaj »štikelcov« jeseniške klerikalne morale. Zdej se pa jeze ter hočejo utajiti, kar je neutajljivo. Gospodje okrog »Katoškega doma« — mi se ne zgražamo vsled dejani, mi Vas ne sodimo, saj se obsojate sami s svojimi dejanji. Ljudje božji — pamet, pamet! Kar je »Zarja« omenjala, je vendar vse res! Prič je dovolj na razpolago!

Predavanje v Mestnem domu. Snoči je dramaturg slovenskega gledališča pesnik Oton Župančič v Mestnem domu pred mnogobrojnimi

občinstvom predaval o izreki slovenskega jezika. Pokazal je, da bilabialna izreka trdega »l« (na koncu besed in pred konzonanti) ni dialektična, temveč je v duhu slovenskega jezika, da je pravilna in blagolaguna, da je elanje napačno, ker je tuje izvirku živega jezika, ljudski govoric. Logično premišljeno in umetniško dovršeno predavanje — ki se nanj še povrnemo — je občinstvo s slastjo poslušalo in spremlilo z iskrenim aplavzom. — Nato je g. R. Pustoslavšek pokazal skioptične slike iz Macedonije in Stare Srbije, ki jih je prinesel s svojega potovanja. Na njegovi izreki smo prav močno občutili uspeh Župančičevih besed.

Anketa o izreki. Čujemo, da namerava intendant slov. gledališča v kratkem sklicati ustno anketo o izreki slovenskega jezika in pozabiti na sodelovanje večšake. Misel prav toplotno pozdravljamo in želimo, da sprejme v program nameravane ankete tudi vprašanje o pisavi slovenskega jezika.

Iz abecedarske pravde. V »Dnevnu« čitamo: »Nismo proti pravi narodni izgovorjavi, ampak proti spakam — te pa se pojavljajo pri »l«, kakor pri »v« — in zato smo bili za »l«. S tem je za nas vprašanje rešeno. Ali ne tiči v tem »zato« mala logična hibica?

Iz gledališke pisarne. Danes v četrtek se (za parabentno) prvič na slovenskem odru uprizori Skewronnekova vaška komedija v treh dejanjih »Štev. 17«, humorja polna, velezabavna igra, ki orisuje ljubzensko zgodbo letnika št. 17 in počenjanje tihotapcev ob nemško-poljski meji. Pred uprizoritvijo in med odmor: koncertira orkester »Slovenske Filharmonije« tele izbrane komade: 1. Strauss: Ouverture v 1001 noč; 2. Foerster: »Obletnica« iz opere »Gorenjski slavček«; 3. Ganne: »La czarna«, mazurka. — Nadejati se je mnogoštevilnega obiska. — V torek 22. t. m. se uprizori Wagnerjeva velika opera »Večni mornar«, kmalu za tem pride kot prva letošnja opereta Suppejev »Boccaccio« na oder. Fotografije novoangažiranih tenorjev g. Blassa in g. Vondre so razstavljene pri g. Magdiču in g. Schwentnerju.

Josip Celestina umrl. Včeraj zjutraj ob treh je po dolgi in mučni bolezni umrl v tukajšnjem Leoničju umirovljeni profesor ljubljanske učiteljskega gospod Josip Celestina v starosti 67 let. Pokojnik ni bil samo odličen učitelj, nego si je pridobil veliko zaslug kot spisatelj prve slovenske matematike. Pred mnogimi leti je pokojni oslepel in vsled tega šel v pokoj. Pogreb bo danes ob pol 5. popoldne iz Leoničša k Sv. Križu. Bodi mu blag spomin!

Umrlj so v Ljubljani: Rahela Pavlovec, hči železniškega čuvaja, 17 let. — Katarina Ulčar, bivša dninarica, 73 let. — Marija Gril, mestna uboga, 83 let. — Matej Robič, gostilničar, 41 let. — Marija Klemenčič, žena tovarniškega delavca, 37 let.

S trebutom za kruhom. V torek se je z južnega kolodvora odpeljalo v Ameriko 90 Slovencev, 40 Hrvatov, 19 Ogrov in 27 Macedoncev, nazaj je pa prišlo 40 Hrvatov in 17 Crnogorcev. 17 Slovencev je šlo na Weltfalsko, 14 Hrvatov se je odpeljalo v Prago, 40 pa na Dolenjsko, 35 Kočvarjev je šlo na Dunaj k stanju peč.

Gadja zalega. G. nadpoštar Anton Berčon iz Ljubljane je v Javorju pri Šmartnem vjel gada izredne velikosti. Kača je v neljubi ji ječi izlegla 6 po 20 cm dolgih mladičev. Kdor se zanima, si lahko to gadjo zalego ogleda v Javorju pri Šmartnem.

Izgubljeno in najdeno. Čevljar Kalan je izgubil zgornji del neizgotovljenih čevljev in nekaj čevljarskih drobnarij. — G. dr. Fran Suhadolnik je našel denarnico z manjšo vsoto denarja.

Kinematograf »Ideal«. Danes zadnji dan lepega sporeda. Omeniti je posebno Nordisko dramo »Srčno zlato« iz Pathejoznal, druge slike so prve vrste. Jutri specialni večer, soboto Nordiskifilm »Mož brez vesti«. V torek senzacijska drama »Šravnost iz Monte-Carla«.

Listnica uredništva. T. R. v T.: Vašo željo smo sporočili uredništvu »Rudarja«, ki bo članek priobčil. Pozdravl!

Hlapec Jernej pred obrtnim sodiščem.

Nedavno je tožil poslovodja svojega gospodarja, delniško družbo, za odškodnino, ker ga je bila družba odpustila iz službe, ne da bi mu bila odpovedala. Obrtno sodišče prve instance je zahtevalo odklonilo, ker poslovodja ni bil uslužbenec družbe, nego je namestnik ravnateljev, ki je poslovodjo najel, in bi ga moral tudi plačati. Tožitelj ni bil zadovoljen s to razsodbo in je vložil pritožbo na vzklicno sodišče, kjer se je pa dognala poravnava med tožiteljem, ravnateljem in družbo.

Če hočemo presojati spor, moramo poznati vsaj v glavnem medsebojno pogodbeno in službeno razmerje udeležencev.

Družba je dajala prejšnja leta svoj obrat v najem, a to ji ni več ugaljalo. Zato je nastavila ravnatelja, ga nagradila in mu priznala tudi nekaj odstotkov dobička, če bi dobiček presegal določeni znesek čistega dobička. Ravnatelj je nastavljal vse osobe in tudi poslovodje, le knjigovodjo je morala potrditi družba. Ravnatelj, ki je najel tožitelja, je imel poslovodjo v službi, ki pa po mnenju družbe ni zadostoval in ravnatelj je na ta očitek najel še tožitelja in ga nekaj časa tudi sam plačeval. Ravnatelj sam ni upravljal podjetja, jamčil je pa za škodo, ki bi nastala, ni stanoval v obratu, dasi je imel pravico do stanovanja. Tožnik, ki je po mnenju družbe bil samo namestnik ravnateljev, je imel v obratu hrano in stanovanje ter plačo, ki jo je pa nakazoval ravnatelj, nazadnje tudi na račun družbe. Ravnatelj je namreč razdril pogodbo z družbo. Rekel je sicer tožitelju, da je odslej njegov delodajalec družba, ker sam stopi iz pogodbenega razmerja z družbo. Družba se je nato pogodila z uslužbenci, a tožitelju pa ni odbovedala in ne nove pogodbe na

pravila z njim ter se je izgovarjala pozneje, da je bil tožitelj le namestnik ravnateljev, torej njegov uslužbenec, s katerim družba ni sklenila nobene pogodbe in ga sploh ni sprejela v službo.

Vse druge podrobnosti, ki jih je še jako mnogo v pogodbi, so po našem mnenju tukaj nepotrebne. Iz navedenih dejstev je še razvidno, kakšno razmerje je pravzaprav obstajalo v obratu in iz teh dejstev utegnemo tudi sklepati, ali je bila tožitelju dolžna plačilo družba ali pa prejšnji ravnatelj družbe.

Za nas more biti merodajno le to: 1. ali je ravnatelj najemnik obrata ali pa le honoriran ravnatelj (uslužbenec) in 2. ali je bil tožitelj uslužbenec ravnateljev (kakor dekla ali hlapec, kuharica ali kočijaž), ali pa uslužbenec družbe, ki ga pred obrtnim sodiščem in tudi že prej družba ni hotela priznati.

Ravnatelj je dobival nagrado, če se je prav pridno brigal za obrat, da je narasel dobiček nad določeni znesek, pa še pogojene odstotke. Iz teh pogodbnih določb je razvidno, da je bil ravnatelj nastavljenec družbe; dobival je nagrado in eventualno »akordno« nagrado in družba je obrat tudi sama nadzorovala. Ravnatelj je vodil obrat na račun družbe in je s svojim imetjem jamčil (kavcija), da se doseže določeni dobiček in da poravnava eventualno škodo, ki bi nastala pod njegovim vodstvom po uslužbencih ali drugače po njegovi krivdi. Ravnatelj je bil torej nastavljenec družbe, ki je prevzel garancijo, da bo obrat uspeval, ni pa imel iz tega razmerja nobenega deleža kot podjetnik. Nastavljal je uslužbence, ki so imeli v obratu tudi vsi oskrbo, hrano in stanovanje. Tako je bilo tudi s tožiteljem.

Tožitelja je sprejel v službo ravnatelj in se pogodil z njim. On sam je mislil, da je ravnatelj njegov gospodar, šele ko je prišlo do spora in ravnatelj ni bil več sopogodbniški družbe, je stavil svoj zahtevek na družbo. Vsekakor pa je delal v obratu in na račun družbe; čeprav ga je spočetka plačeval ravnatelj sam iz svojega honorarja.

Če se ozremo še enkrat na ravnateljevo pogodbo z družbo, moramo konstatirati, da se službeno razmerje uslužbenec prav nič ne spremeni, če tudi ni take določbe v pogodbi, ki bi dovoljevala ravnatelju »namestnika«, zakaj merodajno je in more biti le, za koga in kje je delal tožitelj. To vprašanje je sicer preporo, ker se da z raznimi pogodbami izbegavati jedro službenega razmerja in omejevati načelo, ki je pa že fiksirano v § 9 zakona glede zavarovanja proti nezgodam. Tam je izrečeno načelo, da se smatra za podjetnika tisti, na čigar račun bi bila torej v primeru, če bi bila za tožitelja zahtevala kakšno prispevanje tožila družbo, ne pa ravnatelja, ker je tožitelj delal za družbo in v njenih obratih, ki so podvrženi zavarovanju. To načelo torej, ki je določeno že v omejenem zakonu, mora obveljati tudi pred obrtnim sodiščem, ker je službeno razmerje, kakršno je hotel imeti toženec nezmisel in v zneslu gorenjega v zakonu izrečenega načela tudi nezakonito.

Če bi ne bilo prišlo pred vzklicnim sodiščem do poravnave, bi bil moral tožitelj romati kakor večni Ahasver od firme do firme, in povsod bi ga bili smeli odgnati še z večjo pravico nego so ga pri obrtnem sodišču prve instance.

Naše mnenje je torej v tem spornem slučaju, da je bil tožitelj v zmislu zakonu določene načela opravičen zahtevati odškodnino le od družbe in družba kot taka nima niti pravice zahtevati, da bi ji prejšnji ravnatelj povrnil nastalo škodo, ker je družba sama kriva, da se ni službeno razmerje pravilno razdrlo in da bi bil ravnotako tožitelj, če bi bil tožil prejšnjega ravnatelja, utegnil tudi izgubiti tožbo.

Goriško.

Škandalj v bolnišnici usmiljenih bratov v Gorici. Pred časom smo objavili pod tem zaglavjem notico o razmerah v goriški bolnišnici usmiljenih bratov. Zdej smo dobili z druge strani informacijo, da so v tej bolnici bolniki s kužnimi boleznimi strogo ločeni od ostalih bolnikov, da usmiljeni bratje ne opravljajo zdravniških poslov, da je kirurški in kožni oddelek podrejen posebnemu zdravniku kirurgu-operaterju in da dr. Breclj, ki ima kvalifikacijo za notranje bolezni in je primarij tega oddelka, sploh nikdar ne operira. Ker nam v vsej zadevi ni šlo za napade, temveč le za stvarno kritiko nedostatkov, smo rade volje objavili to informacijo.

Obsojen tat. Tatvin je bil obtožen 28letni Fran Crnogor iz Gorenje Kanomlje, in sicer je ukradel v Kanalu 50 K, tri prstane, verižico itd., potem v Jagrčih 30 K, obleko nekemu Rjavcu potem v Idriji; nato se je klatil okoli brez posla. Sodni dvor mu je prisodil 15 mesecev težke ječe s postom vsak mesec.

Trst.

Pevski zbor »Ljudskega odra« ima danes zvečer v gostilni »International«, ulica Boccaccio 25, svojo redno sejo. Kmalu mora naš pevski zbor zopet nastopiti, zato je potrebno, da se udeležujejo pevci vseh vaj redno in točno.

Dramatični odsek »Ljudskega odra«. V soboto vaju v zeleni dvorani za igro »Tovarna«. Nihče naj ne manjka.

Od Sv. Križa smo dobili sledeče vrstice, ki jih objavljamo dobesedno: Naši Sokoli in drugi narodnjaki, ki niso dali dosedaj od sebe ne duha ne sluha, so se končno zbudili. Kar se ni posrečilo tržaškim hujškačem in domačim narodnim voditeljem, se je posrečilo našemu novemu vinu. Zbudili so se in začeli svoje »delovanje« po vzgoji tržaških nacionalnih hujškačev. Sredstva njihovega delovanja so postali pretepi. Pretepali bi pa bili radi nenarodnjake; najraje bi bili mltili po delavskih gla-

vaš. Naši kriški narodnjakariji in njihovi voditelji so posebne vrste ljudje. Priklajali so se v križ iz vseh mogočih vetrov sveta, iz vseh mogočih krajev mile slovenske domovine. Sedaj pohajajo po naši vasi in človeku, ki jih gleda, se zdi, da vidi toliko vrec, polnih vse-mogočih neumnosti in oslarij. Ti sokolci, ki ne vedo odgovoriti, ako jih kdo vpraša po najbližji poti na postajo, ti sokolci, ki jih domačini poznajo za divjake, so začeli napadati domače prebivalce kakor navadni počestni roparji in razbojniki. Nič ne bi dejali, ako bi imeli pogum samo pri delavcih, ki znajo odgovarjati tudi z narodnimi sredstvi, ampak svoj pogum in svoje sokolske sposobnosti kažejo največ z napadanjem otrok, katerih očetje so socialni demokratje, z napadanjem hromih oseb in starcev, ki se predrzno braniti otroke. Cirila in Metoda in Sokola so spravili še ob košček dobrega imena, ki so ga imeli dosedaj. »Na zdar« so si izbrali za svoj bojni klic in postali so narodne zverine. Toda domači delavci so sklenili napraviti narodnjaškemu razbojništvu konec. In napravili ga bodo, pa če bi si morali zato umazati svoje roke. Odkar so si pridobili pri nas socialni demokratje vpliv in moč, ni bilo več nobenih pretepov, katerih je bila naša vas polna dokler so vladali tu narodnjaki. In sedaj bi kriški narodnjaki domišljajo, da se jim bo dovolilo uganjati take razbojniške komedije. Ampak da ne bo nobenih nespornostimljenj, bi naprosili najprej voditelje kriških sokolcev in drugačnih narodnjakov, gospode Pakiža, Krizmana in Košuto, da prevzamejo oni nalogo, dopovedati svojim učencem, da križ ni vstvarjen za tako drhal. Vprašali bi jih, ako se sploh smatrajo za sposobne vršiti posel voditeljev nacionalizma v križu. Mislimo si, da se imenovana trojica pač ne strinja z dejanji, ki so jih izvršili njihovi učenci v pretečenih dneh. Ako se torej ne strinja, bi imenovanim trem gospodom priporočali, naj dajo svojim narodnjakom namesto sokolskih uniform in drugih sokolskih predmetov, raje knjige, časnike in druga izobraževalna sredstva. To bo bolj koristno. Kriški delavci ne zahtevajo od nikogar, da mora postati socialni demokrat. Vsakemu priznajo pravico, agitirati za svoje ideje. Toda od nobenega se ne bodo puščali zasramovati in nobenemu ne bodo dovolili pretepati svojih otrok. To naj si zapomnijo vsi, katerim so namenjene te besede. Drugače bo treba poseči po drugih, tudi neprijetnih sredstvih.

Resnoba na shodih pol. društva »Edinost« v Trstu. Na shodu, ki ga je priredilo politično društvo »Edinost« 6. oktobra v Narodnem domu, je govoril dr. Wilfan tudi o vodovodnem vprašanju. Ko je govoril o tem, so mu našle iz ust tudi sledeče drastične besede: »Uspeh (glede na ugodno stanje vodovodnega vprašanja) ni bil toliko socialno demokratiški, kakor naš, in to tem manj, ker tudi pri socialnih demokratih velikokrat stopa na mesto stvarnosti strankarska strast.« Kaj takega ima pogum izpregovoriti odvetnik in narodni vodja, ki bi bil izredno rad resen in ki bi želel, da se tega smatra za nepristranskega. In tako resno se govori na shodih onega tržaškega društva, ki je za tržaške narodnjake najvišja inštanca. Slovenski narodni mestni svetovalec, ki se niso do danes nikdar nič zanimali za administrativne stvari v tržaški občini in ki se za vodovodno vprašanje niso zanimali toliko časa, dokler jih ni v to prisilila tržaška slovenska javnost, bi si radi lastili sedaj uspeh zato, da je dobro iztekel boj proti timavskemu vodovodu. Ta uspeh bi si radi lastili oni, med tem ko v ves svet, da so bili prvotno glede vodovoda neednini in da je glasoval slovenski zastopnik v vodovodni komisiji za timavski vodovod. Dr. Wilfan je, dokler molči, zelo resna in vsega spoštovanja vredna oseba. Zato mu svetujemo, naj le vedno molči, ako noče premnogokrat osmešiti svojega društva in svoje stranke pred javnostjo. Zakaj omenjena baharija ima v sebi tako malo resnosti, da postane resnost na shodih političnega društva »Edinost« zelo dvomljiva zadeva, ako pojde še dolgo tako naprej.

Ženitovanski slepar. Pred kratkim je prišla v Trst Antonija Rebulka, ki je služila več let pri odlični rodbini v Egiptu. S sabo je prinesla več tisoč kron prihrankov. Prišla je v Trst, da bi se omožila. Seznanila se je z trgovskim potnikom Francom Pangosom, ki je veselil nevesti obljubil, da jo poroči v par mesecih, ko nastopi stalno dobro službo v Trzinu. Rebulova je bila vsa vesela in življenje med obema je postalo popolnoma intimno. Rebulova je najela stanovanje kupila opravo in bala in čakala na poroko. Ker je ženin poroko vedno bolj odlašal, se ji je končno vendar pojavil sum proti svojemu ženinu in kmalu je zvedela, da je njen ljubljani ženin že oženjen. Zatevala je od njega odkodno, ta pa ji je zagrozil, da jo naznani zaradi vlačugarstva, če ga ne pusti pri miru. Rebulova se seveda za te grožnje ni zmenila, ovadila je celo zadevo policiji, ki je snoči oženjenega ženina aretirala v neki nočni kavarni. Rebulovo stane to ženitovanje čez 2000 K.

Vestnik organizacij.

Mesečni shod podružnice lesnih delavcev bo v nedeljo dne 20. t. m. ob 9. uri dopoldne v gostini pri »Levu« na Narije Terezije cest. S skodom bo združeno tudi predavanje, na katero vse žlane opozarjamo.

Kovinarji imajo danes zvečer takoj po delu v društvenih prostorih sejo.

Zadnje vesti.

VOJNA NA BALKANU.

S ČRNOGORSKEGA BOJIŠČA.

Novo črnogorske zmage.

Cetinje, 16. oktobra. Črnogorska armada je zmaganosno zavzela trdnjavo Hum, zadnjo utrdbo pred Skadrom. Med turškimi vjetniki je 62 častnikov, med njimi tudi poveljnik trdnjave Tuzi.

Sarajevo, 16. oktobra. Črnogorci so zavzeli vse utrdbe nad Gusinjem in ugrabili štiri

topove. Danes bombardirajo Berane. Južna armada pod poveljstvom vojnega ministra Martinovića je prekorajčila Bojano, da napade trdnjavo Taraboš, ključ do Skadra.

Gibanje črnogorskih čet.

Cetinje, 16. oktobra. Črnogorsko glavno taborišče se je preselilo iz Podgorice v Miš.

Solun, 16. oktobra. Črnogorske čete korakajo proti Andrijevići ter Kranji in Luži južno vzhodno od Beran. Črnogorske čete se pomikajo proti Rožaju, kjer sta se jim postavila v bran dva turška bataljona. Vnel se je krvav boj, ki do sedaj še ni odločen.

Cetinje, 16. oktobra. Severna črnogorska armada, ki je zavzela Bjelo polje, koraka proti Kosovomu polju. Vesti o zavzetju Skadra še niso potrjene, vendar pa je gotovo, ker je padla že zadnja trdnjava severno od Skadra, da ne bodo Črnogorci naleteli na prevelik odpor ter da bodo v kratkem zavzeli Skader.

Cetinje, 16. oktobra. Kralj je snoči sprejel v avdijenci poveljnika turške posadke v Tuziju Miralaj Alibega. Mesto je bilo zopet iluminirano, prebivalstvo se vede zelo taktno proti turškim vjetnikom.

Podgorica, 17. oktobra. Severna armada pod poveljstvom generala Vukotića napada prav srdito utrdbo Berane, ki jo Turki branijo z vso hrabrostjo. V črnogorskem taborišču pričakujejo, da pade trdnjava še danes Črnogorcem v pest. Po zavzetju Beran se tudi Plevlje ne bo moglo dolgo držati, ker upajo Črnogorci s srbsko pomočjo odrezati Turkom pot.

Podgorica, 17. oktobra. Divizija vojnega ministra Martinovića, ki prodira od juga, je odšla v sredo iz Kletine in je dospela do Taraboša. Zadelo ni na pohodu na nobene resne zapreke. Z lehkoto je zavzela utrdbo Katraolo, Vlado in Sofu ter stražnici pri Zešiti in Gorici. Dve utrdbi so Črnogorci s krepkim bombardiranjem razrušili. Turški postojanki Radovac in Lipovino je zavzela pehota. Po zavzetju Lipovine je prodiralo levo krilo na desnem bregu Skadrskega jezera in zavzelo po trdovratnem odporu s turške strani holma Pet Ubala in Ceklo.

ČRNOGORCI ZAVZELI BERANE.

Podgorica, 17. oktobra. Po ljutem dvadnevem boju so Črnogorci zavzeli Berane. Izgube na obeh straneh so jako velike. Črnogorci so uplenili 14 topov, mnogo streliva in drugega vojnega gradiva.

5000, 2300 ALI 500 VOJNIH JETNIKOV?

Berlin, 16. oktobra. »Berliner Tageblatt« poroča, da je štela turška posadka v Tuzi le 500 mož in da jih Črnogorci niso mogli vjeti 5000.

2300 vjetnikov?

Podgorica, 16. oktobra. Število v Tuzi vjetnih turških vojakov znaša 2300. Število vseh vjetnikov v črnogorskem jetništvu nad 3000. Vzdrževanje teh množic dela črnogorski vladi skrbi, ker zaloge živeža niso velike.

Prevoz jetnikov v Podgorico.

Podgorica, 17. oktobra. V Tuzi in v Humu vjete Turke — v Humu znaša število vjetnikov 250 — so prepeljali v Podgorico.

POMOČ SKADRU.

Črnogorski neuspehi.

Solun, 17. oktobra. Iz El Basana in drugih krajev korakajo turške čete proti Skadru. Ondotni posadki na pomoč. Turške čete so odbile črnogorski napad na Taraboš; Črnogorci imajo velike izgube.

Solun, 17. oktobra. Poskusi Črnogorcev, da z Bojane napadejo Skader, so se izjalovili.

Carigrad, 17. oktobra. Štirje turški bataljoni regularne vojske so razkropile 8000 mož broječ oddelek Črnogorcev v bližini Kranje. Črnogorci imajo velike izgube, do 600 mrtvih.

TEŽAVE ČRNOGORCEV V SANDŽAKU.

Boji s prebivalstvom.

Solun, 17. oktobra. Prodiranje Črnogorcev v Sandžaku je jako težavno, ker nadlegujejo črnogorsko vojsko ponoči in po dnevi prostovoljne čete domačinov. Postojanke, ki so jih osvojili, bodo težko branili, če dojdejo ojačenja.

BOJI NA SRBSKI MEJI.

Praske pri Kraljevu.

Solun, 17. oktobra. Pri Kraljevu so se vneli spopadi med srbskimi in turškimi obmejnim četami; Srbi so streljali iz topov na turške stražnice in tudi Turki so odgovorili z bombardiranjem. Boj traja na črti do Trgovišta.

Podrobnosti boja pri Ristovcu.

Belgrad, 16. oktobra. O spopadu med Turki in Srbi pri Ristovcu se poročajo še te-le podrobnosti: Borba na meji okrog Ristovca in Vrtogoša je trajala od ranega jutra do poznega večera. Na srbsko ozemlje je vdrla turška konjenica. Njej je sledila pehota, ki je zavzela pozicije nad Ristovcem. Od tu so Turki ves dan streljali na srbske obmejne straže. Turške kroglice so padale v Ristovec kakor proso, zato si ni nihče upal na cesto. V vasi je mahoma prenehal ves promet. Carinarski urad ob železniški postaji je ustavil svoje poslovanje. Uradniki so zahtevali vojaško pomoč. Toda poveljnik v bližini se nahajajočega vojaškega oddelka je prepovedal vojakom, da bi streljali na turško stran. Ob koncu koncev so obmejni voji sami potisnili Turke nazaj. Na srbskem ozemlju so Turki pustili dva mrtveca.

PRASKE NA BOLGARSKI MEJI.

Uničena bolgarska četa.

Solun, 17. oktobra. Vojaško opremljene bolgarske in grške čete nadlegujejo obmejne kraje. V okolici Köprülü so turške obmejne straže uničile malo bolgarsko četo pod poveljstvom Hile, ki je nameravala z dinamičnimi atentati razdeljati most.

BOLGARIJA.

Sofija, 16. oktobra. Uradno poročajo, da današnji ministrski svet ni še storil definitiv-

nih sklepov glede vojne napovedi. Zaradi pretiranjja vseh diplomatskih vezí je ultimatum nepotreben. Najbrže razglase še jutri vojno napoved z manifestom.

Sofija, 17. oktobra. Vojna napoved ne bo razglášena v Sofiji, temveč jo bo prebral kralj pred armado in s tem se bo pričela vojna.

Bolgarska armada.

Sofija, 17. oktobra. V teku današnjega dne bo koncentracija bolgarske armade končana. Bolgarska armada bo razdeljena na dve veliki četi. Prva, močnejša, bo osredotočena v vzhodni Bolgariji, njeno glavno taborišče bo v Starazagori, kjer bo tudi kralj. Šteje 250 tisoč vojakov. Druga četa ima le 95 tisoč vojakov in bo najbrže delala skupno s srbsko armado.

Carigrad, 17. oktobra. »Tanin« poroča, da koncentracija bolgarske armade ne bo tako hitro izvedena, ker primanjkuje transportnih sredstev. Bolgarske čete so se oddaljile od meje za 25 kilometrov. Na meji je ostalo le nekaj predstraž.

Odhod turškega poslanstva iz Sofije.

Sofija, 16. oktobra. Danes ob 10. ponoči je odpotovalo vse osebje turškega poslanstva iz Sofije.

SRBIJA.

Odhod turškega poslanika iz Beograda.

Beograd, 16. oktobra. Ob 6. zvečer je zapustilo vse osebje turškega poslanstva Beograd. Odpeljali so se čez Zemun in Rumunijo v Carigrad. Na ladjni postaji so se poslovili od turškega poslanika vsi zastopniki velevlasti, med njimi tudi avstrijsko-ogrski poslanik Ugrom in ruski poslanik Hardtwig. Turški podaniki v Beogradu so pod varstvom nemškega poslanika Griesingerja.

Srbska armada.

Beograd, 17. oktobra. Prvi poziv, 170.000 mož, je že odšel proti jugu. Rezervisti imajo civilno obleko. Drugi poziv, 85.000 mož, že stoji na jugu. Tretji poziv, vsi rezervisti od 3b. do 4b. leta se zbira. Zelo občutijo pomanjkanje oficirjev. Srbija jih ima 2000 y. miru in rabi jih v vojni 7000.

GRŠKA.

Mornarica.

Atene, 17. oktobra. Na koncu včerašnje zbornične seje je izjavil mornariški minister, da je grško brodogeje pripravljeno in lahko vzdrži vojno eno leto. S številkami je dokazal premoč grškega brodogeja nad turškim.

TURČIJA PRED VOJNO.

Odgovor na bolgarsko-srbsko noto.

Carigrad, 17. oktobra. Porta je poslala svojima poslanikoma v Beogradu in Sofiji naslednji brzojav: Ker ne zasluži bolgarsko-srbska nota o vilajetih v evropski Turčiji nobenega odgovora, smo pravkar pozvali svoje zastopnike v Sofiji in Beogradu, naj prekinejo vse stike z ondotnimi oblastmi in se vrnejo v Carigrad. Upamo, da bodo velevlasti cenile naša prizadevanja za ohranitev miru, male države pa so opustile spoštljivost do velevlasti, ker so se ognile posredovanju in so se obrnile proti nam, ne da bi vpoštevale existenco Evrope.

Pomoč Kurđov.

Carigrad, 17. oktobra. Kurdi iz Derzime so ponudili turški vladi 1500 jezdecev za vojno.

Inozemski prostovoljci za Turčijo.

Carigrad, 17. oktobra. Zelo veliko inozemskih prostovoljcev se je ponudilo turški vladi. Porta bo v najkrajšem času odločila o sprejemu prostovoljcev.

Turška armada.

Carigrad, 17. oktobra. Vsak dan vozi trideset vlakov, katerih sleherni obstoji iz 25 vagonov, 10.000 do 12.000 rezervistov iz Anatolije v glavna stanovišča štirih turških armadnih zborov, ki so zbrani proti Bolgariji. Zbori so v Drinopolju, Kirkilisu, Carigradu in Galipoliju. Vsak zbor obsega tri divizije po 9000 mož. Ko dospo vse rezerve iz Male Azije, bodo šteli zbori 250.000 mož. S to silo upajo pokriti pot od Drinopolja do Carigrada. Trije armadni zbori v Skoplju, Monastirju in Solunu se bodo bojevali proti Srbom in Črnogorcem, v nujnem slučaju pa bodo podpirali štiri zbere v vzhodni Rumeliji. Turčija hoče takoj začeti z ofenzivo.

Dovoljen odhod grškimi ladjam.

Carigrad, 17. oktobra. Porta je odredila, da smejo odpluti grške ladje, ki prevažajo tuje blago.

PANIKA NA BORZI V BILBAO.

Bilbao, 17. oktobra. Vsled balkanske vojne so na tukajšnji borzi močno padli vsi vrednostni papirji. Veliko trgovcev bo moralo likvidirati.

MIR MED TURČIJO IN ITALIJO.

Mirovni pogori tajni.

Carigrad, 17. oktobra. Turško-italijanski mirovni protokol so podpisali predvčerašnjem ob 6. zvečer. Sporazumno z italijansko vlado je porta sklenila, da ne priobči mirovnih pogojev.

MOLOHOVI SLUŽABNIKI NA DELU.

Dunaj, 17. oktobra. Avstrijska delegacija je sprejela v torek tudi mornariški proračun in izredne izdatke za vojno mornarico (40 milijonov).

AVSTRIJSKA DELEGACIJA.

Plenarna seja.

Dunaj, 17. oktobra. Včerašnje seje je otvoril predsednik Dobernig tričetrni na enajst.

Vnanji minister graf Berchtold je odgovarjajoč na tozadevno interpelacijo izjavil, da se ne da ničesar storiti proti izgonom avstrijskih državljanov iz Prusije (!!).

Delegat Exner omenja z veseljem mir med Italijo in Turčijo.

Ponesrečena rešitev.

Konservativni veleposestniki so uvedli akcijo, ki naj bi rehabilitirala grofa Clam-Martiniza, kateremu sta delegata sodrug Schuhmeier in sodrug dr. Ellenbogen očitala udeležbo pri vojnih dobavah praške železarske družbe, kar postavlja plemenitega gospoda kot referenta za izredne kredite v čudno luč. Predsednik Dobernig naj bi s predsedniškega mesta izjavil, da grof Clam-Martiniz ni v noben kupčijski zvezi z vojno upravo, tako so želeli konservativni veleposestniški prijatelji gospoda grofa. Predsednik Dobernig je stopil zaradi te zadeve v dogovor z ostalimi strankami, ki pa so se uprle nenavadnemu rehabilitacijskemu poskusu, in tako je zaželjena izjava izostala. Meščanske stranke proti zvezam konzumentov. — Socialni demokratje za konzumente.

Delegat Kramar zavzame stališče proti nameravani ustanovitvi vojaškega konzumentnega društva.

Delegat Schuhmeier zahteva povišanje plač v eraričnih smodnišnicah. Polemizira proti izvajanjem dr. Kramarja, ki je zahteval, da oficirji ne smejo imeti konzumentnih društev, in pravi, da imajo konzumentje pravico gospodarsko se združevati.

Delegat Pacher (nemška nacionalna zveza) se odločno izjavi proti načrtu, da bi se pripadniki armade združevali v velikih gospodarskih organizacijah. Trgovci se morajo takih organizacij po pravici bati kot oslabitve svoje itak zelo ogrožene gospodarske existence.

Delegat Pittomi (soc. dem.) izjavi, da bi bilo nezakonito, če se oficirjem prepovedo gospodarske organizacije. Konzumentom mora biti dovoljeno združevati se.

Delegat Exner opozarja, da je neki predhodnik vojnega ministra izjavil, da ni v stani prepovedati oficirjem pristopa k gospodarskim organizacijam.

Nato so se sprejele resolucije o obrtnih in industrijskih dobavah.

Poročevalec Kozlowski poroča o poljedelskih dobavah.

Nato se brez debate sprejmo splošna določila predlog skupnega finančnega ministristva.

Zatiranje socialno demokratičnega časopisja.

Vojni minister Aulfenberg odgovarja na interpelacije.

Odgovarjajoč na interpelacijo delegata Schuhmeierja in sodrugov o konfiskaciji listov izjavlja minister: »Ne maram se bliže pečati s tonom, v katerem je ubrana zlasti ena interpelacija. Tudi ne z ustnjenimi izjavami, ki so se izrekle predvčerašnjem. Reči morem le z gotovostjo, da nimam ne jaz osebno ne vojno ministristvo kaj opraviti s konfiskacijsko prakso. Nikdar nisem povzročil konfiskacije ali je inspiriral. Tega sistema sem se držal doslej in se ga bom.

Seja se prekine za 10 minut. Referentje konstatirajo soglašanje sklepov, obeh delegacij, nakar se sprejmo vsi sklepi v tretjem branju.

Vnanji minister graf Berchtold izreče delegaciji cesarjevo zahvalo, predsednik Dobernig govori sklepni govor. Konec seje ob pol dveh.

OGRSKA DELEGACIJA.

Dunaj, 17. oktobra. Ogrska delegacija je imela včeraj popoldne sklepno sejo, na kateri se je konstatiralo soglašanje sklepov avstrijske in ogrske delegacije. Nato je predsednik izjavil, da je zasedanje pri kraju.

SOCIALNO DEMOKRATIČNA ZMAGA.

Opava, 17. oktobra. Pri včerašnji ožji volitvi za 11. šlezki državnozbornski volilni okraj je bil izvoljen sodrug dr. Sigmund Witt.

IZ AVSTRIJSKE MACEDONIJE.

Komplot za osvoboditev Jukića.

Zagreb, 16. oktobra. Policija je aretirala 14 dijakov, starih od 15 let in 6 deklet, med njimi tudi sestri obtožencev Cesareca in Nelt-harda. — Deklice so pripravile za Jukića ženska krila, da ga na ta način osvobodijo. — Cuvaja se je polastil velik strah pred atentatorji. V palači ima policija posebno varnostno službo, ter preišče vsakega, ki pride v palačo, in tudi deputacije, ki se hočejo Cuvaju predstaviti.

Urednik »Agrarner Tagblatta« aretiran.

Zagreb, 16. oktobra. Policija je aretirala snoči urednika »Agrarner Tagblatta« Juro Banerja, ki ga sumijo, da je kot poročevalec raznih slovanskih listov in »Grazer Tagespost« spravljaj v javnost razne stvari, ki kompromitirajo Cuvajeve komisarijat.

Tvrška JULIJ MEINL

uvoz kave

priredi v svoji podružnici
Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 7.

dne 18. in 19. vinotoka kuhanje kave,

ter vabi vljudno k obisku. — Zjutraj od 9. ure naprej dajale se bodo poskušanje brezplačno vsakomur (otroci izvzeti).

Novice.

* Neprijetna japonska šega. Ko so pokopali japonskega cesarja, so nekateri pozvali cesarjevega zdravnika, da naj izvrši harkiri (prepara trehuh). Ali zdravnik je moderno misleč človek in ni hotel ugoditi želji javnosti. Nato so mu sporočili, da je njegovo postopanje

brezčasno, ker zdravnik, ki je pripustil, da je umrl cesar, ne sme več dalje živeti. A zdravnik je ostal trdovraten. Nekaterim listom je poslal izjavo, da ni on kriv cesarjevo smrti. Dvorne šege mu niso pripuščale, da bi bil cesarja zdravil tako, kakor bi bilo treba in da cesar ni poslušal njegovega sveta, naj se zdrži pijače. Ako bi ne bil tako zelo pil, bi bil lahko še sedaj pri življenju. Seveda je zavladalo splošno ogorčenje vsled te zdravnikove izjave in zdravnika smatrajo sedaj za najničvrednejšega človeka.

*** Pomanjkanje vode v Avstraliji.** Avstralija trpi od vseh delov sveta največ na suši. Dober poznavatelj Avstralije, Gibbons Cox, je pred kratkim predaval v Londonu, kako bi se dalo od pomoči temu. Gibbons Cox je prepričan, da so v sredini Avstralije neizmerne množine vode, ki se nabirajo tam že stotisočletja. Ta velikanska zakladnica vode se pomnoži vsako leto z deževnico. Dežja pada na leto približno dvajset col. Iz tega rezervoarja bi napajali lahko daleč naokolo suho zemljo, peščene, nerodovitne pušče bi se izpremenile v vrte in pašnike. Prvi poizkus je že napravila država Queensland, ki ima navrtanih 532 artezijskih vodnjakov s povprečno globoko 1179 čevljev. Ti vodnjaki dajejo na dan 351 milijonov galonov (1 galon = 4 in pol litra) vode. Ali vzlic temu pogine v suhih letih veliko število živine. Tako je n. pr. leta 1900 poginilo v Queenslandu skoraj pet milijonov ovac, to je ena tretjina vseh queenslandskih čred.

*** Iz rudarjevega življenja.** Iz Melbourne poročajo: V premogovniku pri Northlyellu je pričelo goret, 90 rudarjev je v rovu 230 metrov pod zemljo. Popolnoma so odrezani od zunanjega sveta.

*** Stavka stanovanjskih najemnikov.** V hiši Forgachova, ulica 69, v šestem budimpeštanskem okraju, so stanovanjski najemniki začeli stavkati s tem, da ni nihče hotel plačati hišnemu gospodarju stanarine. Stavkati so pa zato pričeli, ker morajo biti v stanovanjih brez oken in vrat. V maju dograjena hiša je še do sedaj brez oken in vrat, čeprav je gospodar obljubil, da jih bo takoj kupil, ko dobi prvo četrletno stanarino. Tega ni storil, najemniki so imeli še nekaj časa potrpljenje — dokler je bilo vreme ugodno. Ko pa je postalo hladno in se gospodar še vedno ni zmenil, da bi dal napraviti okna in vrata, so najemniki kratkoma prenehali plačevati stanarino. Hišni gospodar se je obrnil na sodišče, ki bo najbrže postavilo najemnike na cesto.

*** Sleparski baron.** Iz Pariza poročajo o avstrijskemu baronu Radoviču, ki je ogoljufal pariškega trgovca z umetninami, Caussona, za en milijon frankov. Radovič živi že dolgo časa v Parizu in je izvalil od Caussona en milijon frankov s tem, da mu je pripovedoval o dedščini, ki mu je zagotovljena. Radovič je lehkomišlno zapravil denar po Parizu. Aretirali so ga v kavarni in našli pri njem le še 22 frankov.

Socialno zavarovanje.

V torek ins redo pretečenega tedna je pododsek za socialno zavarovanje nadaljeval svoje razprave. O volitvah v načelstvo bolniških blagajn je pododsek sklenil, da naj posamezne bolniške blagajne določijo v svojih pravilih, ali naj se izvrše volitve v načelstvo po proporcionalnem volilnem sistemu ali ne.

Zelo zanimiva je bila debata o ustanovitvi obratnih blagajn. Sodruga Smitka in Widholz sta predlagala svoj čas, naj se ustanovitev obratnih blagajn opusti. Ta predlog je bil odklonjen, zato sta sedaj predlagala, naj se dovoli ustanovitev obratnih blagajn le, če štejejo najmanj 500 članov. Za ustanovitev obratnih blagajn se je krepko potegoval nemški narodnjak Licht in se s tem pokazal pravega zastopnika podjetnikov. Sprejel pa je pododsek končno vladno predlogo, ki določa minimum članov za obratne blagajne na dvesto.

§§ 107 do 109 se bavijo z ustanovitvijo obratnih blagajn za železničarje. Ker so določbe v teh paragrafih največjega pomena za železničarje, in ker je vloženih več važnih predlogov, zato je predlagal sodrug Smitka, naj se debata o teh paragrafih odloži toliko časa, do-

kler ne bodo predlogi natisnjeni, ker šele potem bo vsak član pododseka lahko natančno preštudiral to vevlačno vprašanje. Smitkov predlog je pododsek sprejel.

§ 110 se bavi o bolniškem zavarovanju rudarjev. Pododsek ga sprejme nespremenjeno po vladni predlogi. Na vprašanje sodruga Widholza pojasni sekcijski šef Wolf, da morajo biti rudarji zavarovani pri okrajni bolniški blagajni. Tam pa, kjer imajo rudarji lastne obratne blagajne, odpade zavarovanje pri bolniških blagajnah.

Določila o zadružnih bolniških blagajnah, ki so strnjena v paragrafu 111, bo vlada morala predložiti v novi obliki, ker so sedanja določila v nasprotju z obrtnim redom. Debata o tem paragrafu se je odložila torej na poznejši čas.

Pri razpravi o društvenih bolniških blagajnah sprejme pododsek Lichtov predlog, da mora biti podjetnikov prispevek najmanj tako visok, kakor prispevek, ki bi ga moral plačati okrajni bolniški blagajni.

Nato preide pododsek k posvetovanju o nezgodnem zavarovanju. Referent za nezgodno zavarovanje, Kroy, ni bil navzoč, zato je seveda odpadla razprava. Sploh se je poslanec Kroy odlikoval s svojo nenavzočnostjo, ker ga ni bilo niti pri eni razpravi, tudi ne pri razpravi o blagajnah za železničarje. To delo je prepustil socialnim demokratom.

Grozote vojne.

Pariški tednik »Človeške pravice« objavlja pismo vojaka iz Maroka, ki zasluži posebno pozornost prav zdaj, ko ogroža vojna furija evropski jugovzhod in vso Evropo.

Prva polovica iz Marakeša 10. septembra t. l. naslovljenega pisma podaja popis boja pri Sidibu-Atmanu 6. septembra. Francosko topništvo je povzročilo strašno krvoprelitje. Na francoski strani pa so bile izgube neznatne — šest mrtvih, med temi en Senegalec, sedem ranjenih. Vzlic temu se je pri zadnjih stražah nenadoma zbudila maščevanjaželjnost. Vojak piše: »Pešči so planili na mrtva trupla Marokanov in so jim porezali glave, ušesa, jezike, noge, roke itd. Vsak je hotel imeti majhen »spomin«.

Ob eni smo dospeli v taborišče. Gumijeri (domači pomožni jezdec) so privedli dvanajst jetnikov. Polkovnik Mangin jih je zasljal in sklenil po triurni obravnavi, da se usmrte zunaj taborišča. Senegalcem so poverili izvršitev smrtne obsodbe in odvedli so jih po tri in tri. Medtem so zažgali vas na vzhodu taborišča. Velikansko so se spenjali plameni do neba in v tem okvirju, podobnem peklu, so korakali jetniki v smrt.

Eden med njimi, mlad, krepak človek, je okanil čuječnost svojih spremljevalcev. Nenadoma je pobegnil in tekal, očitno sledeč nagonu samohranitve, v južni smeri od taborišča. Njegov trud je bil brezuspešen. Petdeset vojakov se je spustilo za njim. Ko je nesrečnik to videl, se je vrgel v izsušeno rečno strugo štiri metre globoko. In zdaj se je začela drama — ali pravilneje umor. Marokanec je bil štiri metre globoko v nekakšnem rovu — bil je torej popolnoma nenevaren. Zgoraj, na robu rova so gledali vojaki na jetnika. In šimla je mislila skozi posurovele možgane: »Vrzi kamen na Mavra!« In vsak je nagrabil kamena, ko likor ga je mogel nesti, pa ga je nakopičil na robu rova. Potem pa je začelo deževati kamene na nesrečnega jetnika, ki se je oziral kvle na nebesnem pogledu. Francoski kolonijalski vojaki so bodrili Senegalec z besedami: »Tako je dobro!« Mučeni jetnik se je skušal ob steni pognati navzgor. Ampak slabo je natekel. Ogromen kamen je priletel na njegovo krvavo glavo in ga podrl na tla. Marokanec je tekla kri iz vseh udov. Njegov obraz ni bil več podoben človeškemu in vendar ga je še vedno obračal kvišku, kakor da bi hotel zadnjič izprositi usmiljenja od svojih rabljev. Z odgovor je vnovič začelo deževati kamene različne velikosti, padlo je na krvavo glavo in jo zdrobilo. Kmalu je pokrila grmada kamena mrtvo truplo nesrečnega Marokanca. Sele-

poznó zvečer so odšli živinski mučitelji od jamé, veseli strašnega dela.

To so podrobnosti francoskega maročanskega »pomirjenja«. Pisal sem Vam že, da so slučajni te vrste zelo množestvilni, in pripovedujem Vam le najgrše in najbolj krvave. Kar se tiče ropanja, se uganja na debelo. Francoski vojniki kupujejo od Mavrov, če pa ti zahtevajo plačilo, jim pokažejo puškino cev ali bajonet. To je nedvomno pravica močnejšega.

Tako daleč pismo, ki ga priobčuje nikakor ne revolucionarni, ampak vsaj pošteni demokratični list. Vojna povsod vzbuja v človeku najgrozovitejše nagone, vojna uniči nešteto življenj in kulturne naprave, vojna pa poniža tudi uničevalca samega.

Odgovorni urednik Fran Bartl.

Izdaje in založba »Zarja«.

Tiska »Družina« Tiskarna v Ljubljani.

Kovaški pomočniki

kateri so zmožni tudi na primožu delati se sprejmejo v tovarni vozov

Peter Keršič, Sp. Siška pri Ljubljani.

ANTON BAJEC

cvetlični salon

Ljubljana, Pod Tranco štev. 2.

Velika zaloga suhih vencev.

Izdelovanje šopkov in vencev, trakov z napel itd. — Zunanja naročila izvršuje točno.

Vrtnarija je na Tržaški cesti.

Brsojavni naslov: BAJEC, Ljubljana.

Cevljarskega pomočnika

sprejme takoj

Andrej Podrekar, Spodnja Siška

Kavskova cesta št. 131.

M. Zor, Ljubljana, Sv. Petra c. 38.

oblastveno kocesloniran pokončevalec podgan, miši in mršes.

Priznalno pismo:

Podpisani potrdim, da je gospod Miroslav Zor izvršil v moji hiši št. 37 in pripadajočem gospodarskem posloju pokončanje miši in podgan, in sicer potom nastavljenja strupenih pastilj. — Tekom osmih dni in še preje ni bilo čutiti nobene živali več. Z uspehom sem zelo zadovoljen ter priporočam gosp. M. Zora v navedeni lastnosti.

Glince, 20. dec. 1911.

Josip Tribuč.

Bioglobin

zdravniško priporočeno
dijetično sredstvo.

Kri tvoreča pijača izvrstnega okusa.

Odlično jačilno in krepilno sredstvo
za mlade in stare.

V steklenicah po 3 K 50 vin. in 2 K
v vsaki lekarni.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

r. z. z n. z. 4¹/₂ 0 v Ljubljani

obrestuje hranil. vloge po 4¹/₂ 0 brez vsakršnega odbitka.

Stanje hranilnih vlog: 20,000,000. Popolnoma varno naložen denar. Rezervni zaklad K 700,000

„Zarja“ se prodaja v Ljubljani po 8 vin.

v naslednjih tobakarnah:

- žni kolodvor, na peronu.
- nat, Kolodvorska cesta.
- pančič, Kolodvorska cesta.
- ž, Dunajska cesta.
- rkovič, Dunajska cesta.
- chs, Marije Terezije cesta.
- voli, na žel. prel. pri Nar. domu.
- bič, Miklošičeva cesta.
- nk, Resljeva cesta.
- nc, Sv. Petra cesta.
- eo,
- ušar,
- dboj,
- ziak, Bahoričeva ulica.
- mžgar, Zelena jama.
- etek, Zaloška cesta.
- šark, Selenburgova ulica.
- hadole Anton, Zelena jama 50.

- Dolenc, Prešernova ulica.
- Pichler, Kongresni trg.
- Ušeničnik, dovška ulica.
- Wisiak, Gospodska ulica.
- Kleinstein, Jurčičev trg.
- Stiene, Valvazorjev trg.
- Košir, Hilšerjeva ulica.
- Sušnik, Rimska cesta.
- Klanšek, Tržaška cesta.
- Elsner, Kopitarjeva ulica.
- Blaznik, Stari trg.
- Kustrin, Breg.
- Sever, Krakovski nasip.
- Državni kolodvor.
- Križaj in Kotnik, Siška.
- likar, Glince.
- Jezeršek, Zaloška cesta.

RAZGLAS.

Clanski prispevki in dajatve na podlagi dnevniških mezd, določenih z razpisom mestnega magistrata ljubljanskega z dne 30. januarja 1912. l. št. 42160.

	Določena dnevna mezda		Tedenski prispevek		Mesečni prispevek		Bolniščina (dnevna)		Pogrebščina	
	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v
A. Za delojemalce:										
I. Za vajence, praktikante in volonterje	1	—	—	12	—	6	—	52	—	26
II. Za delojemalce, kojih dnevna mezda ne presega 2 K	1	80	—	22	—	11	—	94	—	47
III. Za delojemalce z dnevno mezdo nad 2 K do 2 K 30 v	2	20	—	26	—	13	1	14	—	57
IV. Za delojemalce z dnevno mezdo nad 2 K 30 v do 2 K 60 v	2	50	—	30	—	15	1	30	—	65
V. Za delojemalce z dnevno mezdo nad 2 K 60 v do 2 K 90 v	2	80	—	34	—	17	1	46	—	73
VI. Za delojemalce z dnevno mezdo nad 2 K 90 v do 3 K 20 v	3	10	—	37	—	19	1	61	—	82
VII. Za delojemalce z dnevno mezdo nad 3 K 20 v do 3 K 50 v	3	40	—	41	—	21	1	77	—	89
VIII. Za delojemalce z dnevno mezdo nad 3 K 50 v do 3 K 80 v	3	70	—	44	—	22	1	92	—	96
IX. Za delojemalce z dnevno mezdo nad 3 K 80 v	4	—	—	48	—	24	2	08	1	04
B. Za delojemalke:										
X. Za vajenke, praktikantke in volonterke	—	80	—	10	—	5	—	42	—	21
XI. Za delojemalke z dnevno mezdo do 1 K 60 v	1	30	—	16	—	8	—	68	—	34
XII. Za delojemalke z dnevno mezdo nad 1 K 60 v do 2 K	1	60	—	19	—	10	—	83	—	42
XIII. Za delojemalke z dnevno mezdo nad 2 K do 2 K 40 v	2	—	—	24	—	12	1	04	—	52
XIV. Za delojemalke z dnevno mezdo nad 2 K 40 v do 2 K 80 v	2	40	—	29	—	15	1	25	—	63
XV. Za delojemalke z dnevno mezdo nad 2 K 80 v do 3 K 20 v	2	80	—	34	—	17	1	46	—	73
XVI. Za delojemalke z dnevno mezdo nad 3 K 20 v do 3 K 60 v	3	20	—	38	—	19	1	66	—	83
XVII. Za delojemalke z dnevno mezdo nad 3 K 60 v	3	60	—	43	—	22	1	87	—	94

a) za moške v
b) za ženske v

Ti nastavki so stopili z dnem 1. marca 1912. l. v veljavo in ostanejo veljavni, dokler jih ne spremeni obrtna oblast. Pri preračunanju blagajničnih prispevkov se nedelje ne vpoštevajo in se za celi mesec trajajoče delavsko razmerje šteje povprečno 26 mezdni dni.

Načelstvo okrajne bolniške blagajne v Ljubljani.